

29 Νοεμβρίου 2016

Παιδί και γονείς: τα στάδια ψυχο-κοινωνικής ανάπτυξης και η σημασία τους

Επιστήμες / Ψυχολογία - Ψυχιατρική

Δρ. Γρηγόρης Βασιλειάδης, Ψυχολόγος - Ψυχοθεραπευτής

Πολύ μεγάλη σημασία σε οποιαδήποτε αναπτυξιακή περίοδο έχει το επίπεδο διαφοροποίησης της οικογένειας και πως λειτουργεί συναισθηματικά. Οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια επηρεάζουν τις ορμόνες, τη βιοχημεία, το νευρικό σύστημα επομένως και της ικανότητα σύλληψης. Επίσης είναι γνωστά τα αποτελέσματα του άγχους στην ανάπτυξη του εμβρύου.

Κατά Erickson

Πρώτο στάδιο ζωής: 0 - 19ος μήνας

Η πιο πρώιμη μορφή ταυτότητας εγκαθίσταται μέσα από τη σχέση του βρέφους με τη μητέρα του. Μέσα από τη φροντίδα που εναρμονίζεται με τις ανάγκες του (για τροφή, αγάπη, κ.λπ.), αναπτύσσεται ένας ασφαλής δεσμός και μπαίνουν οι βάσεις για την ανάπτυξη εμπιστοσύνης και αισιοδοξίας. Όταν υπάρχουν ελλείμματα στη μητρική φροντίδα τότε αναπτύσσονται αισθήματα δυσπιστίας και απαισιοδοξίας απέναντι στη ζωή. Ένα παράδειγμα μη επαρκούς εγκατάστασης εμπιστοσύνης είναι η δυσκολία του παιδιού καθώς μεγαλώνει να αναπτύσσει συνεργασίες και φιλική στάση προς το περιβάλλον, όπως και η τάση να απογοητεύεται εύκολα και αν εγκαταλείπει την προσπάθεια.

Δεύτερο στάδιο ζωής: 19ος μήνας - 2ο έτος

Είναι η αρχή ανάπτυξης αυτονομίας και ελέγχου του παιδιού. Η κατάλληλη φροντίδα του γονιού είναι η ενθάρρυνση και αυτονομίας με σταθερή, συνεπή αλλά εύκαμπτη, υπομονετική και βαθμιαία εδραίωση ορίων στη συμπεριφορά ή στην εκπαίδευση της τουαλέτας. Αυτή δημιουργεί τις βάσεις για την ανάπτυξη αισθήματος υπευθυνότητας, αποφασιστικότητας και ικανότητας για αυτοέλεγχο και αυτοφροντίδα. Αν δεν εγκαθιδρυθούν τα συναισθήματα αυτά τότε το παιδί χρειάζεται συνεχή υποστήριξη για να τα καταφέρει ή παρουσιάζει υπέρμετρα αντιδραστική συμπεριφορά και αδυνατεί να κάνει επιλογές για βασικά του προσωπικά θέματα χωρίς καθοδήγηση από άλλους. Από τον 1ο μήνα μέχρι τον 3ο χρόνο γίνεται βαθμιαία διαφοροποίηση του παιδιού από τη μητέρα του και η εδραίωση του αισθήματος ατομικότητας (αυτόβουλη λειτουργικότητα).

Τρίτο στάδιο ζωής: 3ο - 5ο έτος

Σ' αυτό το στάδιο επικρατούν οι οιδιπόδειες επιθυμίες και συγκρούσεις. Κάνει τις κατάλληλες γονεϊκές ταυτίσεις (π.χ. το αγόρι ταυτίζεται με τον πατέρα του, επιθυμώντας να αναπτύξει τον ανδρικό ρόλο). Εδώ οι γονείς πρέπει με τη στάση και την καθοδήγησή να του επιτρέψουν να ενσωματώσει τους γονεϊκούς κανόνες και απαγορεύσεις, να αναπτύξει το ρόλο που διαμορφώνει χωρίς αισθήματα ενοχής. Η στάση των γονιών που δε προσαρμόζεται στις εξελικτικές ανάγκες του παιδιού (π.χ. η εχθρική συμπεριφορά από τον γονιό του ίδιου φύλου ενισχύει την οιδιπόδεια προσκόλληση στο γονιό του αντίθετου φύλου) λειτουργεί ανασταλτικά στον ψυχισμό του παιδιού. Σαν αποτέλεσμα έχουμε περιστολή της αυτόβουλης συμπεριφοράς και της λειτουργικότητας με αποτυχία θέματα, δυσκολίες στις σχέσεις με το άλλο φύλο (λόγω άλυτων οιδιπόδειων συγκρούσεων), σύγχυση αναφορικά με τη σεξουαλική του ταυτότητα.)

Τέταρτο αναπτυξιακό στάδιο: 6ο-12ο έτος

Πρώτες σχολικές εμπειρίες. Διαμόρφωση αισθήματος φιλοπονίας. Το παιδί ανακαλύπτει ότι η εργατικότητα και η ολοκλήρωση μιας εργασίας του δίνουν ουσιαστική ικανοποίηση.

Η αναγνώριση της επιτυχίας από την οικογένεια, το σχολείο και την ομάδα των συνομήλικων αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Όταν όμως ματαιωθεί τότε το παιδί έχει ένα αίσθημα προσωπικής ανεπάρκειας και κατωτερότητας.

Πέμπτο αναπτυξιακό στάδιο: εφηβεία 12ο - 18ο έτος

Έντονες αλλαγές, αναδιάρθρωση ψυχισμού. Επανέρχονται προηγούμενα αναπτυξιακά θέματα σαν «μάχες που καλείται να ξαναδώσει» για μια νέα ταυτότητα.

Ένα θετικό οικογενειακό περιβάλλον επιτρέπει στον έφηβο να αναπτύξει επίσης, αφοσίωση και καθήκον (ιδεολογία, σύστημα αξιών, αίσθημα δέσμευσης για τη διαμόρφωση στόχων και σκοπών). Οι γονείς είναι αυτοί που λειτουργούν υποστηρικτικά, εναρμονίζονται με τις εξελικτικές ανάγκες του παιδιού και θέτουν τα κατάλληλα όρια και κανόνες χωρίς να «αντεπιτίθενται» ή να «καταρρέουν» λόγω των εντάσεων που δημιουργούνται στην εφηβεία.

Πρώιμη φάση ενήλικης ζωής. Έκτο αναπτυξιακό στάδιο: 20ο - 40ο έτος

Ανάπτυξη σχέσης αγάπης με τον ερωτικό σύντροφο που να χαρακτηρίζεται από οικειότητα και αμοιβαιότητα. Όταν υπάρχουν άλυτες ψυχοσυναισθηματικές συγκρούσεις τότε υπάρχει δυσκολία στην επίτευξη προσωπικής και βαθιάς δέσμευσης με έναν άλλον άνθρωπο.

Μέση φάση ενήλικης ζωής. Έβδομο αναπτυξιακό στάδιο: 40ο - 60ο έτος

Ανάπτυξη ικανότητας για προσφορά (εγωκεντρισμός, δυσκολεύει η δημιουργικότητα και η παραγωγικότητα).

Όψιμη φάση ενήλικης ζωής. Όγδοο αναπτυξιακό στάδιο: 60ο - ...

Ανάπτυξη αισθήματος ακεραιότητας μέσα από τη διαμόρφωση μιας αίσθησης αξίας και ενός συστατικού νοήματος αναφορικά με την πορεία ζωής του ατόμου.

Παρατήρηση: ο Δρ. Γρηγόρης Βασιλειάδης είναι δημιουργός της ιστοσελίδας www.aftognosia.gr. Το παρόν κείμενο είναι το δεύτερο και τελευταίο μέρος του άρθρου: «Στάδια ψυχο-κοινωνικής ανάπτυξης & συμβουλές από τον Ψυχολόγο προς τους γονείς»

<http://bit.ly/2fuYGFZ>